

kove pošiljke ne bi bili ni potrebni ni korisni. Zbog toga je sud stao na stajalište da su zadovoljene pretpostavke iz čl.8.(i), i da vozar ima pravo da ograniči svoju odgovornost.

(LLR 1968,2, str.459)

V.F.

Bilješka.- U prikazu prvostepene engleske presude ovog slučaja (vidi "Uporedno pomorsko pravo i pomorska kupoprodaja" br.40, str.38-41) kritizirali smo stajalište suca Donaldsona, koji je formalistički tumačeći engleski prijevod teksta Konvencije došao do neprihvatljivih zaključaka. Medjutim drugostepeni sud (Lord Dening) je liberalistički tumačio tekst i kritizirao doslovnu gramatičku interpretaciju prvostepenog suda. Time se engleski sud s jedne strane približio američkoj sudskoj praksi(koja traži u formularima zračnih prijevoznih ugovora unošenje samo onih podataka koji su potrebni da se identificira teret i odredi primjerena vozarina), a s druge strane došao je u sklad s modernim težnjama u zračnom transportu, koje su našle odraza u Haškom protokolu (28.IX 1955.) Varšavske konvencije, a koji pojednostavnjuje sve formalnosti koje ometaju razvoj zračnog saobraćaja.

V.F.

ENGLESKI PRVOSTEPENI SUD
(Trgovački odsjek)

Presuda od 28.XI 1968.

Predsjednik Indije c/a Metcalfe
Shipping Company, Ltd. brod "Dunelmia"

Brodarski ugovor - Arbitražna klauzula u brodarskom ugovoru vrijedi i ako nije sadržana i u teretnici koja je izdana krcatelju-prodavaocu iz FOB kupoprodajnog ugovora, ako je naručitelj iz brodarskog ugovora postao putem naredja ovlašteni imalac teretnice

Tužitelj (šef indijske države) bio je naručitelj broda "Dunelmia", a tuženi je bio brodar toga broda. Brodarski ugovor ("charter-party") predviđjao je da će brod prevesti 8.000 tona tereta iz Italije u Indiju, a da će brodar izdati za ukrcani teret teretnice bez prejudica za odredbe brodarskog ugovora. U brodarskom ugovoru bila je sadržana, a u teretnicama nije bila sadržana, arbitražna klauzula kojom su se stranke podvrgavale arbitraži u Londonu prema odredbama Arbitration Acta, 1950. Krcatelj je bila

talijanska tvrtka "A.N.I.C.". Teretnica je izdana po naredbi krcatelja, koji ju je naledjio na naručitelja iz brodarskog ugovora i dostavio njegovom uredu u Londonu. Došlo je do spora između naručitelja-primaoca i brodara o manjku tereta. Brodar je tvrdio da nema nadležnosti arbitraže i to s razloga jer da je ugovor koji je zaključen izdanjem teretnice različit od brodarskog ugovora, pa da prema tome tužitelj-naručitelj treba da utuži svoj zahtjev pred redovnim sudom. Naprotiv je tužitelj-naručitelj tvrdio da teretnica u ovom slučaju nema drugo značenje primke, a da se inače odnosi stranaka moraju ravnati samo prema brodarskom ugovoru. To tim više što se između krcatelja i naručitelja radilo o FOB ugovoru, pa je prema tome krcatelj bio samo agent naručiteljev.

Stranke su podvrgle prethodno pitanje arbitru-pojedincu, koji je izdao odluku u kojoj je stao na stajalište da je izdanjem teretnice došlo do novoga ugovora za koji arbitražna klauzula ne vrijedi, pa se za to svoje stajalište pozvao na određene precedente, ali je na prijedlog stranaka formulirao pitanje za sud ("special case") o tome da li se spor ima rješavati prema arbitražnoj klauzuli u brodarskom ugovoru, ili pak pred opće nadležnim forumom na temelju teretnice.

Sudac Megaw je najprije odgovorio na stajalište naručitelja-tužitelja, naime da s obzirom na to da prema FOB ugovoru prelazi rizik i vlasništvo na kupca prelaskom tereta na brod, teretnica nije drugo nego primka prema naručitelju. Sudac navodi činjenično utvrđenje arbitra da vlasništvo nije prešlo odmah nego tek neko vrijeme nakon ukrcaja tereta na brod, naime u času kad je naledjena teretnica došla u londonski ured naručiteljev. S obzirom na to da je Apelacioni sud u "F.E.Napier v. Dexters, Ltd." (1926) stao na stajalište da se činjenična utvrđenja arbitra zasnovana na dovoljnim dokazima ne mogu preispitivati, a da je Kuća Lordova u "Tsakiroglou & Co, Ltd. v. Noble Thorl G.m.b.H." (1961) uže omedjila područje činjeničnih utvrđenja, sudac neće da odluči da li je precedent Apelacionog suda još valjan ("good law"). Medjutim smatra da iako zauzme stajalište da može arbitrovo utvrđenje preispitati dolazi do zaključka da je ono ispravno, jer klauzula o prelasku rizika obvezuje prodavaoca (koji je u ovom slučaju i krcatelj) da snosi odgovornost sve dok čista teretnica nije predana naručitelju, pa je prema tome za suca jasno da se radi o času koji je nužno različit i kasniji od časa završenog ukrcaja, i da stoga teretnica ne može biti samo primka. Dosljedno tome došlo je do novog pravnog odnosa na koji se odnosi teretnica.

Sudac prelazi poslije toga na razmatranje stajališta tuženoga broдача, koji tvrdi: kad bi teretnica bila izdana naručitelju, da onda ne bi bilo razloga da se ne primijeni arbitražna klauzula, ali je stvar drukčija onda kad je teretnica izdana trećoj osobi s ugovornim statusom prema broдару, jer da onda na temelju takve teretnice nastaje pravni odnos na koji se više ne mogu primijeniti one klauzule broдарskog ugovora koje odstupaju od onih u teretnici. Klauzula broдарskog ugovora odnosi se na sporove iz njega, a ne na sporove iz teretnice, a konkretni spor nastao je iz teretnice.

Sudac smatra da takva konstrukcija nije prihvatljiva, jer za odnose naručitelja i broдача je neodlučno da li je teretnica u ruke naručitelju došla neposredno, ili tek posredstvom njegovoga prodavaoca-krcatelja. U ovom slučaju uostalom nema protuslovlja između odredaba broдарskog ugovora i teretnice. Za svoje stajalište sudac se poziva na rješidbu Apelacionog suda u "Temperley Steam Shipping Company v. Smyth & Co." (1905) u kojoj se radilo o teretnici koja je izdana u ruke agenta naručitelja, ali je iz teksta votuma Sir Richard Henn Collins-a, M.R. vidljivo kako je naglasak u ratio decidendi na tome tko je ovlašteni imalac teretnice u času spora. Naime u toj rješidbi ističe se da je jedna pravna situacija ako je ovlašteni imalac teretnice naručitelj, a druga pravna situacija ako je ovlašteni imalac teretnice treća osoba. U rješidbi Kuće Lordova u T.W. Thomas & Co, Ltd. v. Portsea Steamship Company, Ltd. (1912) ističe se kako se arbitražne klauzule u broдарskim ugovorima pravilno moraju ograničiti na sporove između broдача i naručitelja, a sudac ističe kako je konkretni spor upravo između naručitelja i broдача. Konačno dolazi na rješidbu Prvostepenog suda (sudac Hamilton) u Steamship Calcutta Company, Ltd. v. Andrew Weir & Co. (1910), pa kaže da smatra da se ona može distinguirati za ovaj slučaj s razloga jer se ona odnosi na nesklad između klauzula o isključenju odgovornosti u broдарskom ugovoru i u teretnici, a ne odnosi se na arbitražu, ali osim toga izriče da ukoliko bi se uzelo da je spomenuta prvostepena rješidba mjerodavna ("authority") za tvrdnju da u slučaju kao što je konkretni arbitražna klauzula u broдарskom ugovoru prestaje da bude obavezna između naručitelja kao ovlaštenih imalaca teretnice na temelju naredja i broдача, onda ju on neće primijeniti i otklanja tu odluku. Na kraju smatra da se ne može meritorno obazrijeti na apelacionu rješidbu u "Hogarth Shipping Company, Ltd. v. Blyth, Greene, Jourdain & Co, Ltd." (1917) i u njoj sadržani votum Lord Justice Scrutton-a, jer je ona sasvim nejasna, a i zastupnici stranaka su se s time složili.

Dosljedno tome sudac smatra da tužitelj-naručitelj opravdano tvrdi da se arbitražna klauzula u brođarskom ugovoru ima primijeniti u ovom sporu između naručitelja i brođara, pa prema tome prihvaća alternativu, a ne izvornu odluku arbitra.

(LLR 1969,1, str.32)

E.P.

Bilješka. - Ovaj neobični spor u kojem brođar nastoji izbjeći arbitražnu odluku i doći do redovnog suda, iako je ugovorio sa svojim naručiteljem arbitražnu klauzulu, sudac je riješio izričito pozivom na ono što on smatra redovnim odvijanjem poslovnog prometa. Brođar se doista šikanozno pozivao na razlikovanje odnosa iz brođarskog ugovora i iz teretnice, iako su stranke iz oba odnosa bile iste. Zanimljivo je s tehničkog gledišta da je prvostepeni sudac izričito otklonio primijeniti jednu prvostepenu presudu, na koju su se pozvali arbitar u svojoj odluci i jedna od stranaka, a da je jednako tako, ovaj puta s pristankom stranaka, otklonio primijeniti jednu drugostepenu odluku, jer je teško razumljiva i spojiva s ostalim precedentima u materiji. Kako je nedavno Apelacioni sud (na usta Lorda Denninga) izrekao da sud nije obvezan tražiti u nerazumnim rješidbama ratio decidendi, ovo je jedna od rijetkih presuda u kojoj je to ovlaštenje da se prijeđe preko precedentata, koji su nerazumljivi, upotrijebljeno.

E.P.

ENGLESKI PRVOSTEPENI SUD
(Trgovački odsjek)

Presuda od 28.XI 1968.

Thomas Bortwick (Glasgow) c/a
Bunge & Co, Ltd.

Kupoprodaja CIF - Predvidjeni datum ukrcaja robe, ako je naznačen u dobroj vjeri, dopušta da se ukrcaj izvrši u razbortom roku iza toga - Zamjena broda koji je naznačen u CIF ugovoru dopuštena u istom roku, a kupac nije ovlašten da odbije preuzimanje dokumenata

Tužitelj je kupio od tuženoga prodavaoca 200 tona kanadske soje, pod uvjetima CIF. U ugovoru stranaka bilo je predvidjeno da će se roba ukrcati "u dobrom stanju na "Bristol City" za koji se očekuje da će krcati 3/5. siječnja 1968. ili supstitutom" ("To be made in good condition per "Bristol City", expected to load 3rd/5th January, 1968, or